

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФАКУЛТЕТ БЕЗБЕДНОСТИ

**ЗНАЧАЈ ОРГАНИЗАЦИЈА ЦИВИЛНОГ
ДРУШТВА ЗА СИСТЕМ БЕЗБЕДНОСТИ
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ**

ДИПЛОМСКИ РАД

МЕНТОР:

Проф. др Зоран Кековић

КАНДИДАТ:

Тијана Ђоровић

Београд, 2017. године.

С А Д Р Ж А Ј

УВОД.....	1
1. ОРГАНИЗАЦИЈЕ ЦИВИЛНОГ ДРУШТВА.....	2
2. ОРГАНИЗАЦИЈЕ ЦИВИЛНОГ ДРУШТВА У СРБИЈИ	4
2.1. Правни оквир за деловање организација цивилног друштва.....	5
2.1.1. Закон о удружењима.....	5
2.1.2. Закон о задужбинама и фондацијама.....	6
2.2. Стратегијски оквир за деловање организација цивилног друштва.....	7
2.3. Канцеларија за сарадњу са цивилним друштвом	7
2.4. Изазови са којима се суочавају организације цивилног друштва у Србији	8
3. УЛОГА ОЦД У СИСТЕМУ БЕЗБЕДНОСТИ СРБИЈЕ.....	10
3.1. Атлантски савет Србије.....	12
3.2. Београдски фонд за политичку изузетност.....	14
3.3. Београдски центар за безбедносну политику	15
3.4. Виктимолошко друштво Србије.....	17
3.5. Група 484.....	19
3.6. Европски покрет у Србији.....	21
3.7. Центар за анализу ризика и управљање кризама.....	22
3.8. Центар за безбедносне студије.....	23
3.9. ISAC фонд.....	24
3.10. YUCOM.....	26
4. СЕКТОРСКЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ ЦИВИЛНОГ ДРУШТВА – СЕКО	28
5. ЗАКЉУЧАК	30
ЛИТЕРАТУРА	31

УВОД

Појам цивилног друштва се први пут јавља у грчком и римском друштву. Кроз историју су се мењали његова улога и значај, у зависности од актуелног друштвеног поретка. Данас се за овај појам везују слобода удруживања, самоорганизација грађана, социјална повезаност, активизам и сл. Изазови савременог доба са којима се суочавамо указују на то да држава сама не може увек да одговори на њих на адекватан начин. За њихово превазилажење и решавање потребно је заједничко деловање државе и њених грађана. Учествовање грађана у доношењу одлука и креирању политика утичу на квалитет живота у једном друштву. Цивилно друштво се састоји од акција грађана које покрећу различити мотиви. Сектор је веома разгранат и може се слободно рећи да не постоји друштвена сфера за коју не постоји организација или удружење које се њоме бави.

Тема овог дипломског рада јесте „Значај организација цивилног друштва за систем безбедности Републике Србије“. Рад се састоји из пет делова. Први део рада односи се на појам цивилног друштва. У другом се говори о настанку и развоју организација цивилног друштва у Србији, законима који уређују њихово деловање, изазовима са којима се оне суочавају. Такође, говорим и о Канцеларији за сарадњу са цивилним друштвом као механизму комуникације између Владе и ових организација. У трећем, могла бих рећи централном делу, описујем организације цивилног друштва које утичу на систем безбедности. Фокусира сам се на оне организације којима је једна од главних сфера интересовања безбедност. Кроз примере активности и пројеката ових организација, желела сам да укажем на њихов значај како за сам систем безбедности тако и за цело друштво. Затим, следи део који је посвећен Секторским организацијама цивилног друштва. Последњи део је закључак који представља сажето виђење овог рада.

1. ОРГАНИЗАЦИЈЕ ЦИВИЛНОГ ДРУШТВА

Један од основних услова за настанак и одржавање демократске државе јесте развијено цивилно друштво. Цивилно друштво се назива и цивилним сектором. Термин се користи да би се направила разлика од других сектора који чине функционално друштво. Све организације које делују у једном друштву могу се поделити на државне (јавни сектор) и недржавне организације (приватни сектор), а недржавне се даље деле на профитне и непрофитне (Пауновић, 2007). Цивилно или грађанско друштво се састоји од група или организација које раде у интересу грађана, и изван су владиног и профитног сектора. Организације које чине цивилно друштво укључују како невладине организације тако и све друге облике организовања цивилног друштва: друштвене покрете, фондације, добротворне установе, иницијативе грађана (Хацић, 2002).

Свеобухватна, јединствена и општеприхваћена дефиниција цивилног друштва не постоји и то из неколико разлога:

- магловитог карактера и концепта;
- недефинисаних граница са осталим друштвима;
- хетерогене структуре;
- различите усмерености појединих сектора унутар цивилног друштва;
- различитих ресурса, утицаја и моћи;
- различите доступности информацијама и финансијама;
- различитом смеру деловања појединих сектора (Милојевић, 2006).

Према нацрту Стратегије за стварање подстицајног окружења за развој цивилног друштва у Републици Србији, за период од 2015. до 2019. године, под цивилним друштвом подразумева се простор добровољног и аутономног деловања грађана и приватно-правних лица, организованих ради остваривања општекорисних циљева и

интереса, или ради остваривања приватних циљева и интереса који нису изричито забрањени Уставом и законом.¹

Претпоставке за постојање цивилног друштва су:

- правна држава;
- гарантована основна људска права и слободе;
- процедурална демократска правила и институције;
- тржишна економија и приватна својина;
- демократска политичка култура;
- партиципација грађана, активизам у креирању јавности и самоорганизовање за одбрану угрожених права (Вујадиновић, 2009).

Полазна тачка концепта цивилног друштва је грађанин са својим индивидуалним правима, а у његовом средишту су грађанске организације и удружења. Појам цивилног друштва повезује грађанска права, грађанске асоцијације и јавност у једно заједничко поље (Павловић, 2006). Према многим теоретичарима, изградња цивилног друштва представља један од најсложенијих процеса током демократизације једне државе. Важан принцип на којем се темеље савремена друштва, а који се повезује са цивилним друштвом, јесте принцип супсидијарности. Принцип супсидијарности означава то да сви проблеми треба да се решавају на нивоу што ближе грађанима. Најјефикаснији начин за решавање проблема или за остваривање одређених интереса је удруживање грађана. Организације цивилног друштва су ближе грађанима и могу им пружити тачне и корисне информације везане за њихове проблеме и потребе.

¹ Извор: интернет сајт Канцеларије за сарадњу са цивилним друштвом.

2. ОРГАНИЗАЦИЈЕ ЦИВИЛНОГ ДРУШТВА У СРБИЈИ

Србија је држава која је прошла кроз велике политичке и друштвене промене. Крај 20. века је период политичке транзиције тј. период увођења вишепартијског система. Најчешће се управо за ове године везује нагли развој организација цивилног друштва код нас. Усмереност невладиних организација, у том периоду, је била диктирана захтевима ратног доба и само-разарајућег друштва (Хацић, 2002). Организације које су настајале деведесетих година у већини случајева су осниване из потребе да се заштите људска права грађана у тадашњем режиму. Период до 5. октобра 2000. године био је обележен „борбом против“ рата, режима, ксенофобије и национализма, а од 5. октобра је њихово деловање усмерено у правцу „борбе“ за јачање и развој демократије, практиковање људских права, толеранцију, истину и помирење, смањење сиромаштва. (Кековић, 2009). Број организација које припадају цивилном сектору је у сталном порасту, нарочито након промена 2000. године. „Невладин сектор у Србији на почетку 21. века развија се из потребе да се:

- изван постојећих институционалних оквира, створи простор за лични или групни активизам;
- пружи помоћ избеглицама и хуманитарна помоћ угроженим групама;
- друштво Србије демократизује и заштите људска права, посебно мањинских и угрожених група, и ускладе односи међу половима;
- одржи и изгради поверење и обнови регионална сарадња“ (Кековић, 2009: 231).

За разлику од деведесетих година, када је трећи сектор држан на ивици легалности од стране режима (Хацић, 2002), данас су организације које припадају овом сектору више укључене у политички живот Србије. Организације цивилног друштва су од великог значаја за процес европских интеграција Србије. Одлуке које се доносе и документа која се усвајају на том путу не треба доносити без консултација и сагласности са њима. Подстицајно окружење за развој цивилног друштва и сарадња владе са цивилним друштвом је постало саставни део политичких критеријума за чланство

у ЕУ и саставни део годишњих извештаја Европске комисије о напретку земље кандидата на путу ка чланству у ЕУ. У годишњем извештају о напретку за 2016. годину, Европска комисија је закључила да постоји извештајан напредак и да су власти укључиле ОЦД у процес преговора о приступању, али да су потребни даљи напори како би се осигурало систематско укључивање цивилног друштва у политички дијалог и како би се помогло да оно развије свој пун потенцијал. Пример добре сарадње јесте дијалог који постоји између организација цивилног друштва и парламента у вези са поглављем 24 – Правда, слобода и безбедност. Током 2015. године, цивилно друштво било је укључено у израду Акционог плана за поглавље 24 у оквиру Националног конвента о Европској унији². Поред Београдског центра за безбедносну политику као координатора, радну групу за поглавље 24 чине и други представници цивилног друштва, медија, струковних удружења, појединци који се баве политикама из ових области. Пре отварања поглавља 24 одржано је десет састанака³, у жељи да се Србија што боље припреми и да ЕУ што пре отвори преговоре.

2.1. Правни оквир за деловање организација цивилног друштва

Суштина цивилног друштва јесте слобода удруживања. Право грађана на удруживање је једно од основних људских права. Основна претпоставка оваквог деловања је правни оквир тј. закони који регулишу права, механизме и могућности друштвеног деловања грађана.

У Србији је правни оквир за постојање и функционисање организација цивилног друштва уређен Законом о удружењима и Законом о задужбинама и фондацијама.

2.1.1. Закон о удружењима

Закон о удружењима, усвојен 2009. године, представља најзначајнији документ који директно утиче на унапређивање те материје. Доношењу закона је претходила девет година дуга борба организација цивилног друштва за доношење модерног и функционалног закона, којим ће се уредити рад организација цивилног друштва и обе-

² Национални конвент о Европској унији – НКЕУ састоји се од 21 радне групе које тематски покривају свих 35 поглавља правне тековине ЕУ.

³ Извор: интернет сајт БЦБП-а.

збедити ефикасан оквир за сарадњу са институцијама. (Азањац, 2013.) Законом се уређују оснивање и правни положај удружења, упис и брисање из регистра, чланство и органи, статусне промене и престанак рада удружења, као и друга питања значајна за рад удружења. Такође, њиме се уређују и статус и деловање страних удружења.

Удружење, у смислу овог закона, јесте добровољна и невладина недобитна организација заснована на слободи удруживања више физичких или правних лица, основана ради остваривања и унапређења одређеног заједничког или општег циља и интереса, који нису забрањени Уставом или законом („Сл. гласник РС“, бр. 51/2009). Удружења се оснивају и организују слободно и у остваривању својих циљева су самостална. Циљеви удружења не могу да буду усмерени на насилно рушење уставног поретка, угрожавање територијалног интегритета наше земље, кршење људских и мањинских права, изазивање или подстицање неравноправности, мржње и нетрпељивости засноване на расној, националној, верској, полној или некој другој припадности или различитости.

2.1.2. Закон о задужбинама и фондацијама

Закон о задужбинама и фондацијама усвојен је 2010. године. Њиме се уређује оснивање и правни положај задужбина и фондација, имовина, унутрашња организација, упис и брисање из регистра, делатност задужбина и фондација, престанак рада, друга питања од значаја за њихов рад, као и правни положај и деловање представништва страних задужбина и фондација („Сл. гласник РС“, бр. 88/2010 и 99/2011 - др. закон).

Задужбина, у смислу овог закона, је правно лице без чланова којем је оснивач наменио одређену имовину ради доброчиног остваривања одређеног циља.

Фондација, у смислу овог закона, представља правно лице без чланова и основне имовине које је основано ради доброчиног остваривања општедоброг циља.

Задужбине и фондације су недобитне, невладине, добровољне и самосталне организације. Њихови циљеви и активности не могу да буду усмерени на остваривање приватних интереса и интереса политичких странака. Задужбине и фондације које су основане ради остваривања општекорисног циља, не плаћају порез на донације, добровољне прилоге, поклоне, и сл.

2.2. Стратегијски оквир за деловање организација цивилног друштва

Као први стратешки документ у области цивилног друштва, Влада Републике Србије је усвојила Националну стратегију за стварање подстицајног окружења за развој цивилног друштва за период од 2015. до 2019. године. Стратегија је усвојена у циљу унапређења сарадње Владе и цивилног друштва. Саставни део Стратегије јесте Акциони план за њено спровођење. У Акционом плану су дефинисани општи и посебни циљеви, активности за остваривање ових циљева, носиоци, партнери, индикатори, рокови и потребна средства за реализацију стратегије. Паралелно са усвајањем Стратегије и Акционог плана, усвојен је и план праћења, спровођења и успешности Стратегије као њен интегрални део.

Стратегија је документ који је заједнички производ свих актера – Владе, институција, организација цивилног друштва, јединица локалне самоуправе и медија. Како се наводи на интернет сајту Канцеларије за сарадњу са цивилним друштвом, одлука Владе да усвоји Стратегију је доказ њене решености да се посвети успостављању неопходних механизма унутар система државне управе који ће омогућити грађанима партиципацију у јавним политикама.

2.3. Канцеларија за сарадњу са цивилним друштвом

Влада Републике Србије је, 2010. године, основала Канцеларију за сарадњу са цивилним друштвом као први корак у институционалном јачању сарадње и партнерства са цивилним друштвом. Циљ оснивања Канцеларије је укључивање организација цивилног друштва у дијалог са Владом, који треба да се заснива на константној и отвореној комуникацији и размени искустава, информација и мишљења. Канцеларија сарађује и са другим државним органима, као и са организацијама цивилног друштва у изради значајних докумената и прописа и промовише развој и сарадњу са цивилним друштвом.

Надлежности Канцеларије у функцији су остваривања неколико стратешких циљева као што су:

- 1) успостављање сталног дијалога између државе и организација цивилног друштва у питањима од општег и заједничког интереса;

2) јачање међусекторске сарадње у областима у којима су организације цивилног друштва важни актери у креирању и реализацији јавних политика;

3) јачање капацитета организација цивилног друштва као битног чиниоца плуралног и демократског друштва (Годишњи извештај о раду, 2015).

Цивилно друштво у Србији је активно у свим друштвеним сферама. Правни оквир који дефинише његово деловање је веома широк тако да унапређење рада цивилног друштва захтева континуирано унапређење закона, уредби, правилника и осталих подзаконских аката. Један од приоритета Канцеларије јесте управо унапређење правног оквира за рад цивилног друштва.

Канцеларија редовно организује семинаре и обуке за државне службенике, представнике локалних самоуправа и организација цивилног друштва. Циљ тих обука је да се подигну укупни капацитети, знање и вештине учесника семинара у циљу унапређења сарадње између институција и организација цивилног друштва.

Канцеларија користи финансијска средства Европске уније и Америчке агенције за међународни развој (USAID) кроз два пројекта намењена подршци том органу у испуњењу мандата и креирању подстицајног окружења за развој цивилног друштва у нашој земљи.

2.4. Изазови са којима се суочавају организације цивилног друштва у Србији

Цивилно друштво у Републици Србији се суочава са различитим и многобројним изазовима. У јавности постоје бројне предрасуде о овим организацијама. Креира се погрешна слика о томе шта ова удружења раде. Често се може чути да су то анти-државне, непријатељске организације, да их воде људи који су „страни плаћеници“. Са друге стране, постоје и заблуде да уколико отпочну сарадњу са државом, оне престају да буду невладине и независне. Ступањем у партнерски однос са властима, организације цивилног друштва неће изгубити самосталност. Неинформисаност грађана, низак ниво културе, пре свега политичке, и одсуство свести о томе да ми сами утичемо на то какво ће друштво бити у коме живимо, стварају ове предрасуде.

Слабост сектора се може повезати са ниским нивоом учешћа грађана, ниским нивоом њиховог међусобног поверења и мањак поверења у државне институције. Изазови цивилног друштва у Србији се ипак највише односе на разумевање, препознавање и признавање његове улоге у свим областима друштва, а нарочито у области смањивања сиромаштва, превенције кризних ситуација, успостављања демократских принципа, планирања друштвеног развоја, итд. и то како од стране самих грађана тако и од њихових представника у државним институцијама. (Милојевић, 2006). Оно још увек нема препознатљиву улогу ни утицај на доношење одлука о битним политичким, економским и социјалним питањима.

Држава и организације цивилног друштва најчешће сарађују у областима европских интеграција, смањења сиромаштва и социјалне политике. Организације су и даље маргинализовани актери у процесу управљања сектором безбедности. Институције сектора безбедности нису отворене према удружењима грађана. „Закони који уређују сектор безбедности не обавезују оружане снаге да приликом креирања и спровођења политике безбедности у обзир узимају препоруке цивилног друштва, већ је то само једна могућност“ (Атанасовић, 2009).

3. УЛОГА ОЦД У СИСТЕМУ БЕЗБЕДНОСТИ СРБИЈЕ

Донедавно се појам безбедности односио на очување или одбрану државе од напада који су долазили споља. У савременом друштву постоји велики број економских, социјалних и еколошких проблема који утичу на то да се безбедност мора схватати у ширем смислу. Економске кризе, етнички и верски сукоби, тероризам, климатске промене, миграције, епидемије, трговина људима су само неки од проблема са којима се државе суочавају а који указују да се мора проширити традиционално схватање безбедности. Бројне опасности и ризици са којима се суочавају недржавне структуре и ентитети, као и последице које изазивају, намећу потребу да заштита и безбедност постану приоритет и интерес свих потенцијала цивилног сектора друштва (Кековић, 2009).

За унапређење сектора безбедности од великог значаја је постојање организација цивилног друштва које се баве истим. Слабе институције, недостатак материјалних и људских ресурса, чине државе врло ограниченим када је реч о спровеђењу безбедносних политика. Структуру националног система безбедности чине и институције цивилног друштва које се безбедносно организују за своје потребе па су с тога значајне за безбедносне процесе у неком друштву (Кековић, 2009).

Теме којима су се доскора искључиво бавиле институције система безбедности, као што су цивилна демократска контрола над оружаним снагама, цивилно-војни односи и цивилно-полицијски односи, постале су предмет дебате у јавности захваљујући организацијама цивилног друштва (Атанасовић, 2009).

Организације цивилног друштва нису део државних структура па самим тим могу објективно и независно да прате рад државних органа у сектору безбедности и указују на њихове грешке и пропусте. Такође, могу да надоместе оне ресурсе који недостају. На тај начин организације цивилног друштва и држава развијају партнерски однос.

Активно учешће организација цивилног друштва у доношењу закона и осталих прописа подразумева правовремену доступност информацијама, саветовање, укључивање и партнерство ових организација са државним органима. Грађани би требало да се укључе у креирање безбедносне политике јер је важно да се што боље одговори на безбедносне потребе различитих друштвених група.

Важност учешћа организација цивилног друштва у систему безбедности је потврђена Стратегијом националне безбедности Републике Србије која је усвојена 2009. године. У њој се наводи да „послове из области националне безбедности обављају и органи државне управе, институције надлежне за правосуђе, образовање и научну делатност и заштиту животне средине, Заштитник грађана, органи јединица локалне самоуправе, субјекти из области приватног обезбеђења, организације цивилног друштва, медији, правна лица и грађани који доприносе стваривању циљева националне безбедности“.

У другој половини деведесетих година оснивају се прве организације цивилног друштва које су специјализоване за безбедносне теме и које су у политички дискурс увеле заштиту људских и мањинских права и мирно решавање сукоба (Атанасовић, 2009).

Организације цивилног друштва у Србији имају неколико функција у систему безбедности:

- подржавају институције државе у реформи сектора безбедности, што укључује учествовање у изради уставно-системских и стратешко-концепцијских докумената и у јавној расправи о њима;
- организовање истраживачких и образовних активности;
- вршење јавног надзора примене политике безбедности;
- јавно залагање за спровођење реформи у сектору безбедности (Атанасовић, 2009).

За Републику Србију је од изузетне важности период од 2006. године када је постала самостална држава. Тиме су се створили услови да се у потпуности уреди њен систем безбедности. Кључне речи у реформи сектора безбедности јесу демократска и цивилна контрола. Једна од основних функција државе јесте да пружи безбе-

дност својим грађанима. За то је потребна реформа система безбедности која захтева трансформацију свих елемената који чине систем. Циљ реформе система безбедности јесте изградња демократског, одговорног и ефикасног система, који није састављен само од полицијско-војног апарата, већ и од парламента и изабраних представника и чиновника одговорних за надгледање рада снага полиције, одбране, правосудног система, затворских установа и институција цивилног друштва (Кековић, 2009).

У процесу реформе напори државних институција се стављају у први, док се значај цивилног друштва ставља у други план. Међутим, велики је број разлога зашто је цивилно друштво важно за реформу система безбедности.

Организације цивилног друштва имају надзорну улогу у систему безбедности. Способне су да увиде и упознају јавност са лошим праксама, корупцијом, непрофесионалним вођењем процеса реформи. Стога су битан фактор у надгледању рада институција које чине систем безбедности. Оне могу бити извор информација доносиоцима одлука у држави, јер пружају простор за јавну дебату у којој учествују грађани. Цивилно друштво је у могућности да маргинализованим групама обезбеди право гласа. Како је то за систем безбедности веома важно, многе организације се управо баве темама као што су положај жена и националних мањина у њему. Такође, имају и образовну улогу јер неке од њих организују обуке, курсеве, тренинге, итд.

У наставку рада наведене су неке од организација цивилног друштва којима је безбедност једно од главних или главно поље интересовања, а које су својим активностима дале допринос процесу реформе сектора безбедности у Републици Србији.

3.1. Атлантски савет Србије

Атлантски савет Србије је невладина и непрофитна организација која је основана 2001. године. Према Статуту Савета, циљеви организације су:

- развијање демократије;
- подршка добијању места Републике Србије у евроатланским политичким, економским и одбрамбеним структурама;
- пропагирање националних интереса и циљева Републике Србије у земљама евроатланске заједнице;

- заштита људских права;
- сарадња са удружењима сродних програмских циљева;
- развијање позитивног пословног амбијента за домаће и стране инвеститоре.

Према информацијама доступним на интернет сајту овог удружења, Савет се залаже за:

- ширење евроатланских идеја и вредности као предуслова за укључивање Републике Србије у евроатланске интеграције;
- афирмацију принципа спољне политике наше земље;
- промовисање националних интереса и ставова поводом актуелних питања у Европи и региону;
- развијање демократије цивилног друштва, заштиту људских и мањинских права, правну државу, демократску контролу војске и полиције;
- мирно решавање свих спорова и сукоба;
- укључивање Републике Србије у постојеће одбрамбене и безбедносне системе у Европи, пре свега у програм „Партнерство за мир“;
- борбу против тероризма;
- модернизацију привреде и друштва и бржу интеграцију у светску економију;
- развијање позитивног пословног амбијента за домаће и стране инвеститоре;
- слободу говора и медија.

У остваривању својих циљева Савет организује предавања, семинаре, трибине, округле столове и конференције.

Важан пројекат Савета је и семинар „Задаци савремених оружаних снага у мултинационалним операцијама“, одржан у Ковачици 2014. године. Учесници тог семинара били су представници амбасада САД, Француске, ОЕБС-а, НАТО-а и Војске Србије. Говорило се о безбедносним организацијама, глобалној безбедности, улози Републике Србије у безбедносним структурама и мировним операцијама. Закључено је да је Србија важан фактор у гаранцији безбедности на Балкану и изградњи регионалне и глобалне безбедности.

Крајем 2016. године Савет је организовао шесту, последњу конференцију у оквиру серијала „Отворено о ИРАП-у“, која се делом односила на систем управљања

кризама и планирања у ванредним ситуацијама. Као највећи проблеми у тој области препознате су одређене законске мањкавости и изостанак стратешких докумената као што су: „Процена ризика“ и „План заштите спасавања“. Наглашена је неопходност спуштања тежишта функционисања служби на ниво локалне самоуправе у складу са Законом о ванредним ситуацијама. Као још један проблем, указано је на недовољно присуство свести грађана када се ради о превентивном деловању. Истакнуто је и то да је Сектор за ванредне ситуације спреман на сарадњу са НАТО-ом, нарочито у области цивилне заштите.

3.2. Београдски фонд за политичку изузетност

Београдски фонд за политичку изузетност (BFPE) је организација чија је мисија да омогући друштвено-политичкој елити да добије додатна знања и вештине неопходне за демократску промену друштва и учешће у европским и евроатлантским структурама. Фонд је основан 2004. године и посвећен је политичком образовању и изградњи капацитета актера који су постали или ће постати део политичке и друштвене елите, са циљем да се обликује људска инфраструктура која ће учврстити текуће процесе демократизације, бити подршка стандардима људских и мањинских права мимо краткорочних политичких интереса, и оличавати дух сарадње и помирења са суседима.

Фонд је, 2011. године, у сарадњи са Београдским центром за безбедносну политику и Европским покретом у Србији, организовао Београдски безбедносни форум. Форум је постао јединствено место интеракције између регионалне безбедносне заједнице и врхунских европских и светских лидера, интелектуалаца и креатора јавног мњења, као и место креативних размена и проактивних дебата о будућности. Форум представља простор за размену мишљења о актуелним безбедносним питањима између доносилаца одлука, представника безбедносних институција, академске заједнице и цивилног друштва са Балкана, али и осталих делова Европе и света.

Сврха Форума је да:

- Балкану пружи најважнија глобална и европска разматрања проблема безбедности;

- омогући да се проблеми Западног Балкана разматрају у оквирима европске безбедносне архитектуре;
- промовише локалне погледе на наведене изазове и нека од најважнијих достигнућа.

Програм Форума за 2016. годину покушао је да одговори на растућу забринутост светског, европског и регионалног поретка на избегличку кризу. Закључено је да ЕУ мора да пронађе и спроведе јединствену заједничку политику за избеглице. Како је Србија, означена као земља која помаже избеглицама, она мора имати место за столом када се буду доносиле одлуке о судбини тих избеглица. Једна од тема на Форуму је била и однос Србије и Албаније. Разговор између председника влада Србије и Албаније је показао да је дијалог, поред свих неслагања, могућ, и да такву праксу треба проширити на цео регион.

3.3. Београдски центар за безбедносну политику

Београдски центар за безбедносну политику (БЦБП) је независни истраживачки центар који ради на унапређењу безбедности грађана и друштва, заснованој на демократским принципима и поштовању људских права. БЦБП је основан 1997. године под именом Центар за цивилно-војне односе. Интересовање БЦБП је везано за све политике које за циљ имају побољшање људске, националне, регионалне, европске и међународне безбедности. БЦБП инсистира на неопходности реформе сектора безбедности као једног од најбитнијих фактора реформе друштва и подржава интеграцију држава западног Балкана у евроатланску заједницу кроз истраживања, јавно заступање, издавачку делатност, стручну подршку реформама и умрежавањем свих релевантних актера. Центар истражује динамику и домете реформе државних апарата силе наше државе.

У средишту интересовања БЦБП је законски и стратешки оквир реформе полиције, са посебним фокусом на концепт „полиције у заједници“ и „полицијске културе“. Редовно истражује интегритет полиције од 2012. године. Тиме се осигурава основна улога полиције да очува и унапреди безбедност грађана.

Један од истраживача БЦБП је, 2014. године, анализирао улогу и значај цивилног друштва Србије у борби против корупције у полицији. Закључено је да у нашој држави организације цивилног друштва недовољно заступају борбу против корупције у полицији. Неопходно је да ове организације:

- продубе своја знања о начину рада полиције и о полицијској култури;
- ојачају сарадњу са организацијама које се баве истраживачким новинарством ради откривања конкретних случајева корупције у полицији;
- повећају интензитет сарадње са полицијским синдикатима ради бољег разумевања полицијског рада и превенције корупције у полицији (Ђорђевић, 2014.)

Од свог оснивања, БЦБП анализира домете реформе војске и континуирано се залаже за успостављање демократске цивилне контроле над војском. На иницијативу БЦБП допуњен је Закон о Војсци Србије, како би у демократску и цивилну контролу Војске Србије, поред Народне Скупштине, били укључени и Заштитник грађана и други државни органи у складу са својим надлежностима, као и грађани и јавност (Атанасовић, 2009).

Стручни тим БЦБП израдио је „Модел закона о службама безбедности Републике Србије“. У израду Модела кренуло се од оних закона који тренутно уређују ту материју. Проучене су одредбе важећих закона о безбедносно-обавештајним пословима и испитана је њихова међусобна усаглашеност. У образложењу за израду овог Модела закона, БЦБП је навео да је коришћен тзв. максималистички приступ, који почива на схватању безбедности као јавног добра, као и на уставној обавези Србије да својим грађанима осигура личну, групну и колективну безбедност. Решењима која су садржана у Моделу, а која су у оквирима уставног и правног поретка Србије, могу се отклонити мањкавости у постојећим законима. Модел закона о службама безбедности Републике Србије садржи неколико нових правних решења. Њиме је предложено да, уместо садашње три, постоје две службе безбедности: Безбедносно-информативна агенција (БИА) и Војна обавештајно-безбедносна агенција (ВОБА), која би настала спајањем Војнобезбедносне (ВБА) и Војнообавештајне агенције (ВОА), а чији би рад био прописан једним законом. Такође, предвиђено је и оснивање Техничко оперативног центра који би одређивао мере за вршење надзора електронских комуникација, телекомуникацијских услуга, техниче услуге службама и полицији. Новина би била

и Генерални инспекторат служби безбедности који би контролисао и рад служби и рад Техничко-оперативног центра. Модел предвиђа и да се приликом избора директора служби безбедности поштује мишљење председника Републике, Скупштине Србије и Савета за националну безбедност, али и да се он бира на основу стручности а не на основу политиче припадности.

Једно од последњих истраживања које је БЦБП спровео је оно о применљивости Закона о приватном обезбеђењу, усвојеном 2013. године. Највећа очекивања од Закона су била да ће у кратком року бити лиценциране фирме за приватно обезбеђење и запослени у њима (Петровић, 2016). Овим истраживањем је указано да се каснило са почетком примене закона; да је обука за радника обезбеђења преамбициозна јер предвиђа велики број часова који се морају похађати у кратком временском року; да се часови самоодбране готово ни не спроводе; да сваки полазник добија потврду о завршеној обуци, итд. Закључено је да програм обуке мора да буде прилагођен потребама тржишта, мањег обима и доста практичнији, као и да буде прилагођен могућностима радника приватног обезбеђења (Петровић, 2016).

3.4. Виктимолошко друштво Србије

Виктимолошко друштво Србије (ВДС) је независно и непрофитно удружење грађана. Основано је 1997. године, са циљем да окупи што већи број хуманистички оријентисаних научних радника и стручњака који желе да раде на развоју виктимологије и унапређењу заштите жртава кривичних дела, кршења људских права, рата и других облика страдања у друштву. Делатност Друштва је подељена у две групе активности:

- ВДС инфо и подршка жртвама, и
- ВДС центар за истраживање и едукацију.

Друштво је од 2001. године реализовало многобројне пројекте. Један од њих је и истраживање „На људским правима заснован приступ рехабилитацији жртава трговине људима“. Тим истраживањем се дошло до сазнања о виктимизацији и потребама које имају жене жртве трговине у циљу сексуалне експлоатације у нашој земљи.

Подаци до којих се дошло треба да послуже за стварање политике и програма превенције, помоћи и рехабилитације жртава.

У пројекту „Законодавство за жртве у Србији: анализа постојеће ситуације и предлози промена“ процењивао се достигнути ниво правне заштите жртава криминалитета. Уочене су празнине у постојећим законима. С тим у вези, ово удружење је написало предлог новог модела закона за жртве у нашој земљи. Крајњи циљ је залагање за даље измене релевантног законодавства како би се изградио целовит, свеобухватан и ефикасан систем заштите жртава.

Једна од главних активности ВДС је предлагање измена и допуна закона и залагање за њихову примену. ВДС је, 2009. године, покренуло иницијативу за измену Предлога Закона о изменама и допунама Кривичног законика Републик Србије а у вези са кривичним делом насиља у породици.⁴ Од четири амандмана, која су Скупштини предложена од стране Заштитника грађана, два су усвојена у потпуности.

ВДС је учествовало у реализацији пројекта „Алтернативни начини реаговања на криминалитет и безбедност – ‘ALTERNATIVE’“, у оквиру ког је спровело истраживање под именом: „Подстицање дијалога у мултиетничком друштву уз оснаживање жртава“. Циљ истраживања био је да се дође до сазнања о томе на који начин се људи из мултиетничких заједница у Србији баве међуетничким конфликтима у свакодневном животу. Истраживање је требало да помогне у стварању смерница за решавање сукоба припадника различитих етничких група, а чија ће основа бити комбинација принципа ресторативне правде и других модела ненасилоног решавања сукоба. Поред тога, било је битно да се грађани информишу о постојећим невладиним организацијама, институцијама и независним државним органима који би могли да пруже информације, помоћ и подршку жртвама насиља, дискриминације и других видова кршења људских права. Додатни циљ био је подизање свести о међуетничким односима и конфликтима, виктимизацији, сигурности и ресторативној правди.

⁴ Ова иницијатива је покренута заједно са Аутономним женским центром, Женским истраживачким центром из Ниша и Заштитником грађана (Извор: интернет сајт ВДС-а).

3.5. Група 484

Група 484 је невладина организација основана са циљем да подржи организовање 484 избегле породице, које су уточиште нашле у Србији, бежећи од хрватске војне акције „Олуја“ 1995. године. Организација системски приступа проблематици присилних миграција и миграција уопште.

Мисија Групе 484 јесте да заједно са мигрантима, локалним становништвом у сарадњи са организацијама и појединцима, који деле сличне вредности, гради друштво у коме ће се поштовати права и различитости свих. Од свог оснивања, Група 484 је кроз своје програме пружила помоћ за преко 100.000 корисника.

Ативности организације обухватају и едукативни и истраживачки рад и утицање на доносиоце одлука ради постизања трајних решења.

Група 484 делује кроз три програма:

1. Програм *PRIMO* – програм интегрисане подршке. Кроз овај програм пружа се подршка угроженим групама, подстичући их да се активно укључе у решавање економских и социјалних проблема кроз запошљавање, отварање социјалних предузећа и задруга. Кроз програм се подстичу и државне институције да створе повољан законски и стратешки оквир који ће препознати принципе инклузивне економије. У том смислу, Група 484 се залаже за развијање и примену института јавно-приватног партнерства, који укључује организације цивилног друштва у обављање послова од јавног интереса.

2. Програм *Ми и други* – програм је намењен смањењу дистанце према другим етничким и културним заједницама. Усмерен је у правцу проналажења системских решења која ће у образовне и културне институције увести изучавање историје свакодневног живота, читалачке клубове, истраживачке тимове како би се учило о томе да се различитости посматрају као вредности и богатство.

3. Центар за миграције (CEMI) – think-tank одељење ове организације. Центар обавља истраживања о статусу присилних и добровољних миграната. Такође, Центар се залаже да се локалне, националне и европске политике, које регулишу миграционе токове али и развојене политике у Србији, заснивају на теоријским концептима и ем-

пиријским истраживањима. Чланови Центра објављују чланке у часописима, учествују на домаћим и иностраним скуповима који се баве темом миграција.

Група 484 је, у периоду од септембра 2014. до децембра 2015. године, реализовала пројекат „Унапређење миграционих политика у Србији и Земљама Западног Балкана“. Циљеви пројекта су:

- повећање емпатије локалног становништва према тражиоцима азила;
- повећање капацитета организација цивилног друштва и доносиоца одлука на локалном нивоу за подршку тражиоцима азила;
- унапређење знања кључних актера о поступању са тражиоцима азила и мигрантима.⁵

Активности које је организација предузела ради остваривања циљева су:

- мапирање организација цивилног друштва за рад на сензибилизацији локалне заједнице и разумевање ситуације у којој се налазе тражиоци азила и мигранти;
- припрема кампање за сензибилизацију локалне заједнице за разумевање ситуације у којој се налазе тражиоци азила и мигранти;
- израда водича о стандардима поступања према мигрантима и информацијама о кључним актерима.

Са пројектом је настављено и током 2016. године, током које су активности биле усмерене на:

- пружање социјалне подршке тражиоцима азила;
- обуку образовних радника и радника у култури за рад са младима на подстицању разумевања позиције тражилаца азила и миграната;
- приближавање искуства тражилаца азила и миграната заинтересованим грађанима.

⁵ Извор: интернет сајт Групе 484.

3.6. Европски покрет у Србији

Европски покрет у Србији је самостална и добровољна друштвена организација грађана Србије. Основан је као невладина, непартијска и непрофитна организација, 1992. године. Залаже се за мирољубиву демократску свеевропску интеграцију и за демократску и модерну Србију као део Европе. Основна мисија Покрета је да утиче на јавност Србије како би се ангажовала у стварању демократског друштва, у остваривању једнакости међу људима и промоцији европских вредности. Покрет ради на стварању политичких и других услова за улазак наше земље у Европску унију обнављањем и нормализацијом веза са европским земљама.

Циљеви Европског покрета у Србији су:

- унапређивање разумевања, међусобног познавања и сарадње људи, заједница и држава на европском простору и подстицање свестране и слободне комуникације међу њима, пре свега у области културе, информисања, привреде, политике и унапређења положаја младих;
- ширење идеје европског уједињења и вредности у Србији и унапређивање културне, политичке и економске сарадње међу грађанима, народима, регијама и државама Европе, као европског доприноса миру и благостању у свету, у циљу стварања европске федерације;
- демократска, федерална Европа, заснована на владавини права и социјалној правди способна да штити и развија људска права;
- утицање на јавност Србије да своје ангажовање усмери ка демократском деловању у вишестраначкој држави ка остваривању једнакости људи и њихових заједница, уз уважавање и унапређивање стандарда усвојених у Европи.⁶

Облици деловања Покрета су јавне расправе, радионице, семинари, образовни програми, јавне и медијске кампање, истраживачка и издавачка делатност, пројектна делатност, учешће на међународним састаницима.

Покрет је предложио сет активности које треба реализовати у Србији са општим циљем да допринесу узајмном разумевању Косова и Србије и унапређењу свеукупних

⁶ Извор: интернет сајт Европског покрета у Србији.

односа између две заједнице. Циљеви пројекта се односе на подстицање дијалога између локалних заједница, предузећа, цивилног друштва и политичара о питањима од заједничког интереса, како би се дошло до размене мишљења и искустава, као и идентификовања мера за побољшану сарадњу.

Покрет је, у сарадњи са Албанским институтом за мађународне студије, покренуо пројекат „Заједнички центар за односе Албаније и Србије“ који треба да понуди приступ за побољшање српско-албанских односа. Пројекат треба да помогне младима да одбаце предрасуде, отворе простор за сарадњу медија и креирање прилога, који ће грађанима приближити свакодневни живот у те две државе.

3.7. Центар за анализу ризика и управљање кризама

Центар за анализу ризика и управљање кризама (ЦАРУК) је нестраначко, невладино и непрофитно удружење грађана чији је циљ стварање политичких, економских, социјалних и правних предуслова за превенцију ризика, припрему и одговор на кризне ситуације уз изградњу ефективних, ефикасних и одрживих капацитета јавног, приватног и цивилног сектора за идентификовање и редукцију ризика и развој ефективних, ефикасних и одрживих капацитета за превенцију и управљање кризама.

Према Статуту ЦАРУКА-а, активности које се предузимају ради остваривања циљева су:

- прикупљање и обрада литературе у области анализе ризика и управљања кризама;
- организовање стручних скупова, саветовања, семинара и других облика стручног образовања у тој области;
- објављивање публикација о анализи ризика и управљање кризама;
- сарадња са универзитетима, стручним удружењима и другим организацијама у земљи и иностранству које се баве анализом ризика и управљањем кризама.

Важан пројекат ЦАРУКА-а, који је рализован у сарадњи са Регионалним центром за друштвено економски развој „Банат“ из Зрењанина и Међуопштинске развојне асоцијације за управљање ванредним ситуацијама „ADVEST“ из Темишвара, јесте

„Заједничко управљање ризицима од поплава“. Пројекат је развијен као одговор на то да се територија Баната у последње време често плавила услед високог водостаја река и високог нивоа подземних вода. Циљ пројекта је унапређење нивоа безбедности становника у пограничном подручју у погледу поплава, тј. развој интегрисаног прекограничног система за управљање и превенцију поплава који ће унапредити капацитете и припремљеност надлежних органа локалних самоуправа у Банату и округу Тамиш.

Основна делатност Центра је организовање обуке кроз:

- припрему наставе за полагање стручног испита за обављање послова безбедности и здравља на раду;
- курс „Процена ризика у заштити лица, имовине и пословања“ (намењен је организацијама и појединцима који су заинтересовани за: лиценцирање у складу са Законом о приватном обезбеђењу; примену Националног стандарда за процену ризика у заштити лица, имовине и пословања за властите потребе и за пружање услуга процене ризика за трећа лица; сертификацију о усаглашености са националним стандардом);
- стручну обуку за припрему кандидата за стицање лиценце за израду процене ризика.

3.8. Центар за безбедносне студије

Удружење „Центар за безбедносне студије“ је основано ради остваривања циљева у области научног истраживања свих аспеката безбедносне политике у региону југоисточне Европе. Циљеви Центра, према његовом Статуту, су: стицање, ширење и унапређење знања о савременој безбедности, значају безбедносних студија у различитим областима друштвеног живота и начину унапређивања изучавања безбедности. У те сврхе Центар:

- организује стручне скупове, округле столове и трибине о безбедносним проблемима;
- даје иницијативе, сугестије и предлоге државним органима и другим организацијама у вези са развојем сектора безбедности;

- организује образовне тренинге и обуке;
- објављује публикације о питањима која се односе на безбедносну политику;
- сарађује са сличним центрима, друштвима, удружењима, организацијама и асоцијацијама;
- циљеве остварује кроз деловање стручних група.

Центар организује специјалистичку обуку под називом „Савремена методологија сузбијања организованог криминала“. Такође, организовао је конференцију „Социјалне димензије меке небезбедности“, у оквиру реализације вишегодишњег пројекта „Консолидована иницијатива за сузбијање организованог криминала“. Међународна конференција је резултат сарадње стручњака из полицијске, праводусне, криминолошке и сродних професија. Теме о којима се говорило се односе на питања безбедносних изазова које организовани криминал поставља институцијама државе. Специјалисти из ове области су покушали да понуде ефикасна решења у правцу институционалних одговора у циљу сузбијања те појаве. Циљ је био да се обезбеди форум за стручну расправу о спровођењу стратегије за борбу против организованог криминала.

3.9. ISAC фонд

Центар за међународне и безбедносне послове (ISAC фонд) је независно, непрофитно и невладино удружење, регистровано као фонд. Посвећен је унапређивању интеграције Србије у Европску унију и евроатланске интеграције, осмишљавању нове српске спољне политике, унапређивању регионалне сарадње у Југоисточној Европи и проучавању широког спектра питања из области спољне и безбедносне политике.

Циљеви Фонда су да:

- допринесе трансформацији српског друштва на његовом путу ка интеграцији у Европску унију и НАТО;
- квалитативно унапреди развој јавне политике у Србији;
- повећа капацитет за информисано доношење одлука;
- промовише демократију;
- побољша регионалну сарадњу;

- обучи садашње и будуће творце политика и извршиоце политика.⁷

Своје циљеве Фонд остварује кроз:

- организовање обука и радионица;
- спровођење непристрасних истраживања националних и регионалних политика, анализа и дебата, са циљем да обезбеди вишим функционерима у земљи и иностранству базе података;
- истраживања, упоредне студије, моделе, симулације и препоруке о приликама;
- пружање савета о политикама и политичким опцијама, владама, скупштинама, приватном сектору, невладиним организацијама и међународним организацијама у области спољне политике, ЕУ интеграцијама и реформама сектора безбедности у Србији и ширем региону;
- подизање нивоа јавне свести, да обичном грађанину Србије подигну свест да направи избор за евроатланску будућност Србије.

Као једно од главних поља интересовања Фонда истакнута је реформа сектора безбедности. Центар заступа став да је за развој и утемељење демократске контроле оружаних снага, као услова и елемента реформе система безбедности, важно обучити цивиле који ће поседовати знања и способности о тој области. Треба се позабавити едукацијом људи који су већ у систему. Међутим, главни део реформи спроводиће млађе генерације, и с тим у вези, Фонд је организовао школе реформи сектора безбедности. Ова образовна активност представља темељ на којем ISAC планира да прошири своје деловање, са циљем да помогне учесницима да се укључе у детаљно истраживање посебних области сектора безбедности и процеса његове реформе. Активности школе су осмишљене да допринесу:

- пажљиво усмереном преносу квалитетног знања и релевантног искуства на одабране циљне групе, са намером да помогну професионалцима да прошире своја знања и да им пруже могућност да увежбају научене вештине кроз радионице, у окружењу људи сличног нивоа знања;
- увођењу будућих цивилних експерата у питања и идеје процеса реформе и проширивања знања професионалаца из области сектора безбедности;

⁷ Извор: интернет сајт ISAC фонда.

- успостављању информисане, компетентне и одлучне безбедносне заједнице у Србији;
- указивању на неопходност реформе сектора безбедности;
- смањивању необавештености јавности и недостатка интересовања за реформу сектора безбедности и за успостављање демократске контроле оружаних снага у Србији, тако што ће понудити озбиљан и одговоран научни приступ тим питањима;
- јавном промовисању потребе за демократском контролом оружаних снага, тако што ће се посветити питањима система колективне безбедности.

3.10. YUCOM

Комитет правника за људска права – YUCOM (Комитет) је стручно, добровољно, невладино удружење грађана основано ради остваривања циљева у области заштите и унапређења људских права, успостављања и развијања правне државе и владавине права. Основано је 1997. године.

Циљеви Комитета су дефинисани Статутом, који је ова организација усвојила 2010. године. А то су:

- поштовање, заштита и унапређење људских права и слобода;
- залагање за поштовање принципа правне државе и владавине права;
- ширење идеја и свести о потреби поштовања, заштите и унапређења људских права и слобода;
- усклађивање домаћих уставних, законских и подзаконских прописа са међународним и европским стандардима и конвенцијама;
- сарадња са домаћим и иностраним удружењима, организацијама и асоцијацијама које се баве унапређивањем идеја и праксе људских права које су компатибилне са циљевима за које се Комитет залаже;
- други циљеви од интереса за унапређење идеје и праксе заштите и унапређења људских права, правне државе и владавине права.

Комитет своје циљеве остварује организовањем јавних расправа, трибина, предавања, семинара, вршењем истраживања, анализа, издавањем публикација итд. Такође, остварује сарадњу са другим организацијама, пружајући им правну помоћ у ве-

зи са унапређењем идеје и праксе правне државе и поштовања људских права. Иницира, покреће и води правне и друге поступке пред домаћим органима и органима регионалних и међународних организација ради поштовања прокламованих принципа правне државе, уставности и законитости и заштите угрожених људских права.

Крајем 2012. године, на иницијативу Комитета и Геј стрејт алијансе (ГСА), Народна Скупштина Републике Србије је усвојила Закон о изменама и допунама Кривичног законика, којим је кроз члан 54а, као обавезујућу отежавајућу околност за изрицање казни, увела дела почињена из мржње на основу расе, вероисповести, националне или етничке припадности, пола, сексуалне оријентације и родног идентитета. Након тога, ове организације су спровеле пројекат „Злочин из мржње прави начин за превенцију и смањење насиља у Србији“, који је имао за циљ упознавање грађана и стручњака са злочином из мржње, ради што боље примене овог члана Кривичног законика.

Једна од последњих активности Комитета је Конференција поводом имплементације активности предвиђених Акционим планом за Поглавље 23. На њој је закључено да је неопходан већи утицај и рад цивилног друштва у погледу испуњавања обавеза из Поглавља 23. У вези са најављеним изменама Закона о Агенцији за борбу против корупције потребно је успоставити и развити сарадњу између организација које се баве том материјом како би се дошло до позитивних резултата. Даље, закључено је да је потребно развијати нове начине борбе и сарадње када је реч о Националној стратегији за процесуирање ратних злочина у контексту Поглавља 23 и примене Нацрта Тужилачке стратегије за процесуирање ратних злочина.

4. СЕКТОРСКЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ ЦИВИЛНОГ ДРУШТВА – СЕКО

Поред Канцеларије за сарадњу са цивилним друштвом, као други званични механизам за дијалог између државе и организација цивилног друштва постоји и СЕКО. Секторске организације цивилног друштва представљају механизме сарадње цивилног друштва и јавног сектора приликом планирања и коришћења средстава из ИРА фондова⁸. Сарадњу координира Канцеларија за европске интеграције и остварује се консултацијама, учествовањем у раду секторских радних група на којима се коментаришу идеје за трошење средстава као и похађањем заједничких обука. У СЕКО механизам је укључено преко 400 организација цивилног друштва. Оне су подељене у десет секторских организација цивилног друштва. Сваки СЕКО води најмање три организације, од којих је једна координатор активности (Ђорђевић, 2014).

Један од СЕКО-а је сектор владавине права. Основни циљ овог сектора је успостављање везе између организација цивилног друштва и Канцеларије за европске интеграције и других релевантних државних органа за сектор владавине права (Министарство правде, Министарство унутрашњих послова, итд.)

СЕКО за сектор владавине права чине три организације: Београдски центар за безбедносну политику, Београдски центар за људска права и Група 484, од којих свака од њих прати одређену област у сектору владавине права:

- Београдски центар за безбедносну политику прати област унутрашњих послова;
- Београдски центар за људска права прати затворски и правосудни систем;
- Група 484 прати визе, азил и миграције у оквиру унутрашњих послова.

Један од приоритета којим се овај СЕКО бави јесте унапређење укупне сигурности и ефикасности у борби против криминала, корупције и тероризма. За процес европских интеграција важно да је полиција укључена у решавање проблема у локалној

⁸ ИРА фонд је инструмент за претприступну помоћ који је усмерен ка пружању помоћи државама кандидатима као и потенцијалним кандидатима за чланство у ЕУ.

заједници. Зато је то једна од тема којим се овај сектор бави. Такође, посебно се прати да ли су обезбеђени услови за транспарентност и спровођење демократске и цивилне контроле.

5. ЗАКЉУЧАК

Цивилно друштво је подручје које се темељи на активностима грађана. Оно је веома активно и често је подложно различитим утицајима и променама. Извор је сталног оживљавања демократичности државних институција и њиховог прилагођавања захтевима грађана. Слободним удруживањем, слободном артикулацијом личних или општих интереса и активностима које предузимају ради остваривања тих интереса, грађани показују жељу да допринесу развоју и променама у друштву. Неопходно је да грађани, појединачно и удруживањем, буду у могућности да учествују у креирању политика које утичу на њихове животе. Грађани треба да имају улогу у обезбеђењу спровођења тих политика на начин који узима у обзир њихове интересе.

Безбедносна политика представља једну од важнијих државних политика. Невладини, цивилни сектор, у сарадњи са осталим актерима у систему безбедности, може значајно да допринесе његовој реформи. Ово се постиже, пре свега, постављањем јасних циљева безбедносних реформи али и постављањем јасних циљева и планова организација цивилног друштва како би успешно спровеле активности у оквиру тих реформи. Потребно је да постоји боља сарадња између владиног и невладиног сектора. Такође, учешће грађана у процесу доношења закона, стратегија, акционих планова и сл. може само да значи да ће њихова примена бити успешнија. Јачање капацитета организација цивилног друштва које се баве безбедношћу задатак је целог друштва.

ЛИТЕРАТУРА

1. Азањац, Т. (2013). *Приручник за укључивање грађана о грађанки организацијама цивилног друштва у јавну политику*. Београд: Београдски центар за безбедносну политику.
2. Атанасовић, З. (2009). Организације цивилног друштва заинтересоване за безбедност у Србији, *Безбедност западног Балкана*, 3-14.
3. Вујадиновић, Д. (2009). *Цивилно друштво и политичке институције – Србија у Вртлогу промена*. Београд: Правни факултет Универзитета у Београду, Центар за издаваштво.
4. Ђорђевић, С. (2014). *Упознајте СЕКО*. Београд: Канцеларија за европске интеграције.
5. Ђорђевић, С. (2014). *Учествовање цивилног друштва у борби против корупције у полицији*. Београд: Београдски центар за безбедносну политику.
6. Кековић, З. (2009). *Системи безбедности*. Београд: Факултет безбедности.
7. Миливојевић, З. (2006). *CIVICUS Индекс цивилног друштва – Извештај за Србију*. Београд: Истраживачки и аналитички центар АРГУМЕНТ у сарадњи са Центром за развој непрофитног сектора.
8. Павловић, В. (2006). *Цивилно друштво и демократија*. Београд: Службени гласник.
9. Пауновић, Ж. (2007). *Невладине организације – потреба или завера*. Београд: Демократска странка/ Истраживачко-издавачки центар.
10. Петровић, П. (2016). *Анатомија пропалог лиценцирања приватног обезбеђења*. Београд: Београдски центар за безбедносну политику.
11. Хацић, М. (2002). *ТВ учионица, 5. час*, продукција Центра за цивилно-војне односе.

Стратегије, закони, извештаји:

1. *Годишњи извештај Европске комисије о напретку Републике Србије.* (2016).
2. *Годишњи извештај о раду Канцеларије за сарадњу са цивилним друштвом.* (2015).
3. *Закон о задужбинама и фондацијама* („Сл. гласник РС“, бр. 88/2010 и 99/2011 – др. закон).
4. *Закон о удружењима* („Сл. гласник РС“, бр. 51/2009 и 99/2011 – др. закони).
5. *Национална Стратегија за подстицајно окружење за развој цивилног друштва у Републици Србији за период 2015-2019.*
6. *Стратегија националне безбедности Републике Србије* (2009).

Интернет извори:

1. Атлантски савет Србије: <http://www.atlanticcouncil.rs/>
2. Београдски центар за безбедносну политику: <http://www.bezbednost.org/>
3. Београдски фонд за политичку изузетност: <http://www.bfpe.org/>
4. Виктимолошко друштво србије: <http://www.vds.org.rs/>
5. Група 484: <http://grupa484.org.rs/>
6. Европски покрет у Србији: <http://www.emins.org/>
7. Канцеларија за европске интеграције: <http://www.seio.gov.rs/>
8. Канцеларија за сарадњу са цивилним друштвом: <http://civilnodrustvo.gov.rs/>
9. Центар за анализу ризика и управљање кризама: <http://www.caruk.rs/>
10. Центар за безбедносне студије: <http://www.cbs-css.org/>
11. ISAC фонд: <http://www.isac-fund.org/>
12. YUCOM: <http://www.yucom.org.rs/>